

Oantekens gearkomste Argeologysk Wurkferbân fan 21 septimber 2017

Oanwêzich: J. Venekamp, J.P. de Groot, S. Schoustra, K. Jager, W. Hagen, S. de Roos, H. De Jong, R. Wildschut, L. Tiesinga, T. Spijkman, G. Mast, M. Keulen, T.W. Baayen, G. Schotanus, K. Tiemersma

Ofwêzich mei berjocht fan behindering: R. v.d. Werf, R. v.d. Molen, J. Boersma

1. Gelkje Schotanus iepene de gearkomste en hiet elkenien wolkom, yn it bysûnder ús ynlieder Angelique Kaspers;
2. Ynkommen stikken en meidielingen:
 - Neat ynkommen;
3. It ferslach fan de lêsthâlden ledegearkomste op 20 april 2017 wurdt sûnder fierdere opmerkingen en mei tank oan de skriuwer fêststeld.
4. Ferslach ynlieding fan Menno Angelique Kaspers oer oer fjildkartearingen en ier-midsiuwsk ierdewurk:

Fjildkartearingen en ier-midsiuwsk ierdewurk

In november 2015 heeft het Terpencentrum van het Groninger instituut voor Archeologie (GIA) in samenwerking met vrijwilligers een veldkartering uitgevoerd in Dongjum. De veldkartering is uitgevoerd in opdracht van de provincie Fryslân en heeft als doel de bruikbaarheid van deze onderzoeksmethode te testen voor de monitoring van de aantasting van terpen. Verder is er gekeken naar de inhoudelijke informatie die de veldkartering oplevert met betrekking tot de vroegmiddeleeuwse handel in import aardewerk.

Tijdens het project zijn twee terpen, gelegen in twee percelen, ten westen van Dongjum systematisch onderzocht. Deze lezing richt zich op één perceel, genaamd "de Hove". De terp is geselecteerd op basis van eerder uitgevoerd onderzoek tijdens het Bescherming op Maat project (BOM-project). Uit dit onderzoek is gebleken dat er zich één grote terp in het perceel bevindt. Het westelijk deel is echter afgegraven. Dit verklaart waarom er twee koppen zichtbaar zijn op het Algemeen Hoogtebestand (AHN). Tijdens het BOM-project is het perceel meerdere keren onderzocht door middel van een veldkartering. Hierbij werd zowel handgevormd als geïmporteerd aardewerk aangetroffen uit alle perioden vanaf de Romeinse tijd. Tijdens het huidige project is het perceel ingedeeld in vakken van 20 x 20 meter. Deze vakken zijn intensief afgezocht, waarbij de karteerders op een onderlinge afstand van ongeveer een meter liepen en per vak het aan het oppervlakte liggende aardewerk verzamelden. Dankzij de vakkenindeling kon ook de verspreiding van het aardewerk onderzocht worden.

In totaal is tijdens de veldkartering 42,8 kilo aardewerk aangetroffen. Het oudste gevonden aardewerk is het handgevormde terpaardewerk uit de Romeinse tijd. De aanwezigheid van enkele scherven Driesum-aardewerk, laat *terra sigillata*, *terra nigra*-

achtig aardewerk en Angelsaksisch aardewerk op de terp wijst erop dat deze plek mogelijk continue bewoond was, mogelijk zelfs tijdens het veronderstelde bewoningshaat. In de Merovingische periode zijn er drie verschillende aardewerksoorten in gebruik: het handgevormde lokaal gemaakte Hessens-Schortens en het gedraaide ruwwandige en gladwandige aardewerk dat vermoedelijk elders is gemaakt. Tijdens dit project zijn geen Hessens-Schortens scherven herkend. Er zijn meerdere productiecentra bekend van het ruwwandige en gladwandige aardewerk, waaronder in Cuijk, Maastricht en Mayen. Helaas is de herkomst van de scherven uit Donjum niet te achterhalen. In de Karolingische periode werd de handgevormde kogelpot in gebruik genomen. Daarnaast werd aardewerk geïmporteerd uit Badorf, Walberberg en Mayen. Ook in de Ottoonse periode bleef de kogelpot in gebruik. Naast de lokaal geproduceerde kogelpotten werd er ook kogelpotten met een metaalachtige glans geïmporteerd uit Paffrath. Het gedraaide aardewerk uit deze periode is afkomstig uit Pingsdorf. De aanwezigheid van het geïmporteerde aardewerk uit zowel de Merovingische, Karolingische als Ottoonse periode wijst erop dat de terp onderdeel uitmaakte van het handelsnetwerk van importaardewerk in alle genoemde perioden.

Naast de herkomst van het aardewerk is er gekeken naar de verspreiding van het aardewerk op het perceel. De verspreiding wekt de indruk dat de bewoning van de noordelijke helft van het perceel steeds verder opschuift naar het zuiden. De kartering heeft daarmee al interessante informatie opgeleverd over de bewoningsgeschiedenis, de handelscontacten en de ruimtelijke ontwikkeling van deze terpen. Tenslotte is er ook gekeken naar de aantasting van de terp. Dit is onderzocht aan de hand van de fragmentatiegraad van het aardewerk. De fragmentatiegraad wordt berekend door het gewicht te delen door het aantal scherven. Hoe hoger de fragmentatiegraad, hoe meer de terp aangetast wordt. Dit duidt namelijk op de aanwezigheid van grotere scherven die vers zijn opgeploegd uit archeologische lagen aan het oppervlakte. In dit geval is gebleken dat de terp wel degelijk aangetast wordt. Er namelijk ligt niet alleen veel, maar ook vers opgeploegd materiaal aan het oppervlakte.

5. Skoft

6. Meibrochte fynsten: ferswierring fan in houten bal dy't brûkt waard by it kloatsjitten, lakenleadsje, spinstientsje, netferswierring en mear.

7. Fragen nei oanlieding fan de ynliding:

- Wie der ek lokale produksje fan ierdewurk? Dêr binne noch gjin oanwizingen foar fûn;
- Wat is 'African slipware'? Dat waard makke yn Tunesië, oer dit ûnderwerp hat earder in lêzing west;
- Wie der ek oanfier oer lân? Wierskynlik net, sjoen de ynfrastuktuer yn dy tiid;
- Binne de fynsten te keppeljen oan it wolfeartsnivo fan de brûkers? Wat it ymport-ierdewurk oanbelanget is dat it gefal;
- Wat docht de provinsje mei de útkomsten? Terprestanten binne al beskerme, it is net bekend oft de provinsje hjir fierder wat mei docht;
- De foarsitter betanket de ynlieder Angelique Kaspers foar de prachtige lêzing mei in kadobon.

8. Omfreegjen:

- Wannear is de folgjende gearkomste? Dat sil wêze op 14 desimber, mei as ynlieder Peter Vos.

9. Sluting en wol thús.